

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**Заходи збільшення ефективності використання матеріальних
ресурсів виробничого підприємства**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконала: студентка 471 групи
Спеціальності 051 Економіка
Освітньо-професійної програми
Економіка
Загалеви́ч Юлія Костянти́нівна

Керівник професор, доктор
економічних наук Мохненко Андрій
Сергійович
(наук. ступінь, вчене звання, П.І.Б.)
Рецензент директор ПП «Собрі»
Соболь Андрій Миколайович
(посада, П.І.Б.)

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи використання матеріальних ресурсів підприємства	4
1.1. Сутність матеріальних ресурсів підприємства	4
1.2. Економічне використання матеріальних ресурсів підприємства	5
РОЗДІЛ 2. Аналіз та пошук заходів збільшення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства	10
2.1. Аналіз використання матеріальних ресурсів підприємства	10
2.2. Шляхи поліпшення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства	14
ВИСНОВКИ	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23

ВСТУП

Актуальність теми. Необхідною умовою організації виробництва продукції є забезпечення його матеріальними ресурсами: матеріалами, сировиною, енергією, паливом, напівфабрикатами, тому питання ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства одне з головних питань менеджменту підприємства.

Мета дослідження полягає в розробці рекомендацій щодо ефективністю використання матеріальних ресурсів підприємства.

Основними **завданнями** роботи є наступні:

- вивчення сутності матеріальних ресурсів підприємства;
- визначення використання матеріальних ресурсів;
- проаналізувати використання матеріальних ресурсів підприємства;
- розробка рекомендацій щодо збільшення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства.

Об’єктом дослідження є процеси управління ефективністю використання матеріальних ресурсів.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти пошуку рекомендацій щодо збільшення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства.

РОЗДІЛ 1

Теоретичні основи використання матеріальних ресурсів підприємства

1.1. Сутність матеріальних ресурсів підприємства

"Матеріальні ресурси – це складова виробничих ресурсів, які беруть участь у процесі господарської діяльності протягом одного виробничого циклу, при цьому повністю змінюють свою форму та переносять свою вартість на витрати підприємства" [5, С.19].

"Матеріальні ресурси – це об'єктивно необхідні умови функціонування виробництва. Вони все більше впливають на зростання його ефективності та якості роботи. Здебільшого від рівня управління ресурсами, його координації з процесом виробництва залежать основні показники діяльності підприємств – виконання плану реалізації, зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції, прискорення оборотності оборотних засобів" [6, С.41].

Зумовлено це наступними факторами важливості матеріальних ресурсів на виробничому підприємстві:

- витрати на матеріальні ресурси підприємства – це основна частина собівартості продукції;
- виробничі запаси підприємства складаються з власних оборотних засобів, тому швидкість їх оборотності – вагомий резерв підвищення ефективності;
- більш сильніше нормування витрат матеріальних ресурсів підприємства та лімітування обґрунтовують посилення режиму економії;
- належна організація управління матеріальними ресурсами виробничого підприємства – умова нормальної роботи всіх ділянок виробництва.

Матеріальні ресурси підприємства поділяють на предмети праці та засоби праці, а саме:

"– засоби праці характеризують ступінь оволодіння та підпорядкування сил природи виробництву матеріальних благ;

– предмети праці поділяють на два види: перший – речовини, що вперше відокремлюються працею від природи та перетворюються на продукт, другий – сирі матеріали або сировина, речовини, що пройшли обробку" [5, С. 21].

За джерелами формування матеріальні ресурси підприємства поділяють на покупні та власні, за ступенем участі у процесі створення матеріальних послуг та благ виділяють матеріальні ресурси управління виробництвом, обслуговування основного виробництва, основного виробництва.

1.2. Економічне використання матеріальних ресурсів підприємства

Унікальність системи керування матеріальними продуктами полягає в тому, що їй бракує управлінської ієрархії, оскільки оборот матеріальних продуктів виконується не за інструкціями, а завдяки фактичним економічним засобам. У даній системі ті хто користується будуть у рівному положенні, а при наявності привілеїв - лише добре функціонуючі підприємства.

У ринковій економіці внаслідок конкуренції між виробниками встановлюється найпоширеніший рівень споживання матеріальних ресурсів, необхідний у суспільстві. У певний проміжок часу рівень стабільний і має тенденцію до зниження. Будь-яка частина даного виробника, яка перевищує рівень витрат, необхідний суспільству, матиме негативні економічні наслідки аж допоки не збанкрутіють. Тому кожна компанія змушена виконувати роботу так, щоб її вартість не

перевищувала рівня стійкої соціальної потреби. Це економічний базис правильного користування матеріальними продуктами (ресурсозбереження).

Вартість матеріальних ресурсів значною мірою залежить від характеру процесу споживання матеріалу. На процес витрати матеріалу впливають такі фактори:

- Тип виробництва, а саме: великомасштабний, масштабний, середньомасштабний, малий та одиничний;
- Виробництво;
- Ступінь коригування виробничого процесу, особливо вимоги до об'єкта праці - від початкового стану до кінцевого продукту;
- Тривалість виробничого циклу для визначення обсягу незавершеного виробництва;
- Номенклатура (сфера застосування) виконаного продукту або роботи, тобто множинна номенклатура програми;
- Гнучкість виробництва, тобто швидка переорієнтація виробничих потужностей на випуск нового виду продукції;
- Враховуючи складність продукту чи роботи, енергоспоживання, матеріаломісткість та наукову інтенсивність;
- Рівень досконалості готового виробу;
- Рівень надійності готової продукції, що визначає матеріальні витрати в процесі виробництва;
- З огляду на вдосконалений характер технологічного процесу, екологічну чистоту та безвідходні характеристики.

Ці фактори визначають процес управління матеріальними ресурсами. Наприклад, у великому або великому виробництві буде спожита велика кількість матеріальних ресурсів, але сфера застосування обмежена; в окремому або дрібносерійному виробництві споживання невелике, але сфера застосування дуже широка. Більше того, ці фактори в основному складають галузеві характеристики споживання матеріалів,

які найбільш очевидні в будівництві, агропромисловому комплексі, транспорті та сферах послуг.

Всі різні процеси споживання матеріалу можна звести до таких характеристик, тобто споживання матеріалу може бути:

- Стійка і нестійка;
- Певність і випадковість;
- Нерівномірність і нерівномірність;
- Ритмічні та неритмічні.

Деякі їхні презентаційні характеристики можуть перетинатися, деякі з них несумісні та можуть бути проміжними значеннями.

Отже, процес споживання матеріалу включає використання цього виду матеріальних ресурсів, таких як сировина, основні матеріали, допоміжні матеріали, напівфабрикати, паливо та безпосереднє використання у виробництві та формуванні запасів.

Хоча в принципі раціональне використання сировини є виробничим завданням, правильна логістична система виробництва може забезпечити ефективні норми споживання сировини та мати на це значний вплив. Встановлення ефективних норм споживання сировини повинно базуватися на їх оптимальних значеннях, яких можна досягти за певних умов у процесі виробництва.

Довге ефективне користування матеріалами та енергією вимагає організації роботи з поновлення ресурсу та енергії, яка повинна охоплювати всі галузі діяльності компанії. Організаційною базою цих заощаджень є технологічна розвиненість компанії, який включає чотири складні завдання: Економте сировину та енергію, притаманні процесу розробки продукту.

При випуску вже розробленої продукції, економії ресурсів та матеріалів при проектуванні нових продуктів та при виділенні продукції при сортуванні. Завдяки нормалізації технологічного процесу у результаті виробництва продукту економиться сировина, матеріали та

енергія.

Позиціонування раніше розроблених продуктів на більш економічну сировину, компоненти та деталі, а також більш енергоефективні процеси виробництва готової продукції.

Порівняно кажучи, завдяки покращенню якості продукції, створенню нових споживчих товарів та покращенню зовнішнього вигляду товарних систем (щодо конкурентоспроможності), вимоги споживачів знижуються.

Економте сировину, енергію та технічні засоби при упаковці, транспортуванні, завантаженні та розвантаженні та зберіганні готової продукції.

Економте сировину, покращуючи застосування продуктів. Завдяки використанню загальноновизнаних специфічних (особливо придатних для клієнтів) інгредієнтів, інструкцій з обробки продуктів та технології застосування для економії сировини та матеріалів. Змінюючи (розширюючи або зменшуючи) сфери застосування поточної виробленої продукції, це може заощадити сировинну та енергетичні ресурси, тим самим оптимізуючи асортимент продукції.

Проконсультуйтеся з клієнтами щодо подальшої обробки товару та застосування відповідного поставленого товару, а також рішення продукту в процесі обробки та застосування.

Дослідіть причини несправності товару замовника, спричиненої використанням сировини або сировини, та усуньте причини несправності товару.

Економте сировину та матеріали, покращуючи технологічний процес.

Розробити та використовувати технологічні процеси, що гарантують високу та стабільну якість продукції.

Поліпшити адаптованість розробленого процесу до змінних видів сировини.

Розробити технічні рішення для довгострокової або оперативної заміни сировини та допоміжних матеріалів та енергії.

Знижується потреба у сировині та матеріалах, що використовуються для налагодження та впровадження процесу.

Економте сировину та енергію шляхом досліджень та розробок ресурси, використання матеріалів та енергії.

Дослідження та використання конструкторських та технічних характеристик ресурсів.

Шукайте нові та розширені можливості використання відомих конструкторських та технічних рішень для первинної та вторинних ресурсів.

Структура та технічні можливості обміну матеріальними ресурсами.

Економічне використання матеріальних ресурсів має контрольний вплив на зменшення собівартості продукту та виробничих затрат, тим самим збільшуючи прибутковість і рентабельність підприємств. Доведення товарних заготовлень до справді потрібного та достатнього рівня допоможе звільнити оборотні кошти та залучити більше матеріальної сировини у виготовлення, створюючи тим самим умови для виробництва іншого продукту.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ТА ПОШУК ЗАХОДІВ ЗБІЛЬШЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ
ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз використання матеріальних ресурсів підприємства

Підприємство ТОВ "Автодорожник" створено з метою поліпшення стану доріг та їх належного утримання.

Чисельність працівників підприємства наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Кількість працівників на підприємстві

№	Найменування посад	Кількість штатних одиниць
Керівництво		
1	Директор	1
2	Головний інженер	1
3	Головний бухгалтер	1
4	Бухгалтер	1
5	Інженер	2
6	Інспектор кадрів	1
7	Диспетчер	1
8	Механік	1
9	Майстер	2
	Разом:	11
Виробничий персонал		
1	Дорожній робітник	12
2	Електрогазозварник	1
3	Токар	1
4	Електрик	1
5	Слюсар-ремонтник	5
6	Водій автотранспортних засобів	11
12	Сторож	4
13	Прибиральник службових приміщень	1
14	Лікар	1
	Разом	37
	Усього	48

Середньооблікова кількість працівників підприємства збільшилася за останні роки у зв'язку зі збільшенням об'ємів наданих послуг та виконаних робіт підприємством. Підприємство за останні роки не має заборгованості по заробітній платі.

У розпорядженні виробничого підприємства знаходиться близько 70 одиниць транспортних засобів та важкої техніки. Данні наведено у табл.2.2.

Таблиця 2.2

Транспортні засоби

№	Найменування	Залишкова вартість 2018 р.	Залишкова вартість 2019 р.	Залишкова вартість 2020 р.
1	Самоскид Зил ммз 555	1775,71	1693,11	1651,81
2	Самоскид Зил ммз 4502(2)	2566,93	2447,55	2387,86
3	Автомобіль П/М 431412(2)	17345,51	16538,73	16135,34
4	Автомобіль Камаз 53213	20313,99	19369,15	18896,73
5	Автомобіль ваз 2107	2832,22	2700,48	2634,61
6	П/Р Зил 431412 34-61	5727,64	5461,24	5328,04
7	П/Р Зил 431412 34-60	8679,94	8285,40	8088,13
8	П/Р Зил 431412 14-42	36548,71	34887,41	34056,73
9	Самоскид Краз 6510	6302,31	6009,17	5862,60
10	П/М Зил 130 7605	3366,24	3209,66	3131,37
11	П/М Зил 130 7606	3366,24	3209,66	3131,37
12	Самоскид Зил ммз 555	15023,25	14496,13	14142,57
13	П/Р Зил ГЯ	13828,52	13185,34	12863,75
14	Трактор МТ 380	4926,99	4732,15	4616,73
15	Трактор Т-25	2029,77	1935,35	1888,14
16	Трактор Т-25а	1392,93	1328,15	1295,76
17	Трактор ЮМЗ	4366,76	4163,66	4062,11
18	Екскатор 702625	2075,35	1978,83	1930,57
19	Автогрейдер ДЗ-143	3258,28	3106,72	3030,94
20	Трактор Т-150к	10158,88	9697,12	9466,24
21	Самоскид Краз (2011)	509094,41	489883,29	480247,73
22	П/У Газ 5314	288,94	275,50	268,78
23	Навантажувач ТО-7	118,71	113,19	110,43

Основні засоби підприємства відображені в бухгалтерському обліку за фактичними витратами на їх доставку, придбання, встановлення, спорудження і виготовлення, з урахуванням сум до оцінок.

Запаси включають запасні частини, сировину та матеріали, паливо, незавершене виробництво, тару, готову продукцію. Запаси обліковуються за обліковою собівартістю. Собівартість запасів включає витрати на придбання, доставку та переробку. Данні наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Інформація по матеріальним запасам

Найменування	Ціна	Од. вимір.	Залишок на 2019 р.		Залишок на 2020 р.	
			К-ть	Сума	К-ть	Сума
Відсів	75,00	Т.	12,152	911,40	12,152	911,40
Щебінь 10/20	141,67	Т.	13,179	1867,02	13,179	1867,02
Щебінь 5/10	141,67	Т.	8,933	1265,50	8,933	1265,5
Щебінь 20/30	137,5	Т.	12,806	1760,83	12,806	1760,83
Щебінь 20/40	116,67	Т.	2,74	319,67	2,74	319,67
Щебінь 40/70	133,33	Т.	9,98	1330,67	9,98	1330,67
Пісок	54,17	Т.	1,30	70,41	1,30	70,41
Бітум	5248,75	Т.	1,62	8502,98	1,62	8502,98
Бітум	6316,667	Т.	19,86	125449,0	19,86	125449,0
Цемент	916,80	Т.	0,012	11,00	0,012	11,00
Цегла	1,25	Шт.	164,00	205,00	164,0	205,00
Грати полімерні	541,67	Шт..	3,00	1174,95	3,00	1174,95
Мазут	5416,67	Т.	0,00	0,00	0,00	0,00
Краска пф-150	17,559	Кг.	0,900	15,80	0,90	15,80
Поробріки	30	п/м	75,00	2250,00	75,00	2250,00

Дохід планового періоду підприємства може визначатися як добуток обсягу реалізації одиниць продукції та прогнозованої ціни одиниці продукції.

Джерела доходів виробничого підприємства у 2020 році наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Джерела доходів підприємства

Види робіт	Сума (тис. грн.)
Капітальний ремонт доріг міста	1412,7
Поточний ремонт доріг міста	1097,8
Безпека руху в зимовий період:	
Чергування	240,2
Посипання доріг	147,0
Прибирання доріг від снігу	45,5
Утримання мереж зливової каналізації	248,0
Відкачка води з підземних переходів	43,7
Поливання доріг міста	97,8
Виготовлення асфальтобетону стороннім організаціям з їх матеріалів	178,0
Поливання дерев та квітників	145,1
Ремонт вулиць, прибудинкових територій згідно договорів не за кошти міського бюджету	359,4

Усього дохід підприємства від реалізації товарів, робіт, послуг в останньому році склав – 4015,2 тис. грн. Податок на додану вартість виробничого підприємства складає – 669,2 тис. грн. Чистий дохід від реалізації підприємства за вирахуванням ПДВ склав – 3346,0 тис. грн.

Витратна частина підприємства склала 3272,2 тис. грн. Данні наведено у табл. 2.5.

Витрати підприємства за 2012 рік

Витрати	Сума (тис. грн.)
Витрати на придбання сировини і матеріалів, паливно-мастильних матеріалів, електроенергію	1737,1
Витрати на оплату праці	763,2
Відрахування на соціальні заходи	281,3
Комунальні послуги	44,8
Витрати на придбання запчастин	65,4
Витрати на послуги банку, консультаційні	31,5
Організаційно технічні послуги	35,8
Інші адміністративні витрати	28,8
Амортизаційні відрахування	284,3

Фінансовий результат роботи підприємства – 73,8 тис. грн. Податок на прибуток склав - 15,5 тис. грн. Чистий прибуток виробничого підприємства складає – 58,3 тис. грн. Все це свідчить про значні успіхи в господарській діяльності підприємства.

2.2. Шляхи поліпшення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства

Практика показала, що в процесі виробництва, як і в радянські часи, сьогодні в процесі зберігання матеріальних ресурсів допускаються значні втрати енергії, палива, сировини, матеріалів, деревини та інших матеріальних ресурсів. Відходи виробництва використовуються не повністю, використовуються вторинні ресурси, а збереженню ресурсів приділяється мало уваги. Основним завданням управління на всіх рівнях є економія сировини та енергії для збільшення випуску продукції, що конкурує.

Завдяки оптимальній реорганізації структури управління виробництвом і торгівлею та використанню технологій, що забезпечують інтенсивний розвиток та конкурентоспроможність галузі, можна вирішити економічні проблеми при переході від ринкової економіки. Однак цей шлях супроводжується високими капітальними витратами, і впровадження такої політики та отримання очевидних позитивних результатів займе багато часу.

У випадку обмежених продажів державні установи повинні передбачати, купуючи велику кількість продуктів, що операції проводяться лише за умови встановлення фіксованого та постійного стандарту якості ціни. Дотримання стандартів у виробництві та реалізації споживчих товарів, особливо питання якості, є основним фактором, який повинен контролюватися керівництвом компанії.

Для вирішення проблеми контролю якості продукції, крім посилення контролю, органи транспорту та управління дорожньою інфраструктурою можуть також взяти на себе функції формування комітету з управління якістю продукції та розвитку конкуренції. Такі ради слід створювати серед керівників різних департаментів, і вони можуть бути частиною служби, яка вивчає попит та пропозицію конкретних конкурентів, виробників, конкурентів, продавців та конкурентів.

Ці служби зможуть сформувати необхідний інформаційний пакет і продати його керівництву підприємства, а також передати інформацію до інформаційно-аналітичного відділу підприємства.

Нова економічна ситуація породила багато завдань, які компанія раніше не розглядала. У сучасних умовах найважливішим завданням, яке стоїть перед компанією, є: посилення жорсткої конкуренції, і потрібно лише виробляти високоякісну продукцію (згідно зі стандартами та правилами), а асфальтова продукція повинна відповідати марці та групі, де вона знаходиться. Використання (дорожнє покриття,

дорога, квартал, головна дорога та інші дороги) та його укладення повинно відповідати групі доріг; його потрібно виробляти відповідно до поточного замовлення покупця, замість того, щоб робити довгострокове планування, і це Потрібно приймати оперативні рішення в умовах труднощів Виробництво в економічній ситуації, посилити зв'язок між постачальниками, виробниками та покупцями.

Якщо необхідні ресурси не будуть надані, виробничий план буде нереальним. План ресурсів — це довгостроковий план, що дозволяє оцінити необхідні (для реалізації виробничого плану) та наявні кількості ключових ресурсів, таких як персонал, обладнання, машини, матеріали, будівлі та споруди. Якщо вам потрібні інші необхідні ресурси, можливо, вам доведеться переглянути бізнес-план.

В ринкових умовах відповідальність за використання матеріальних ресурсів на кожному робочому місці різко зростає. Комплексне та всебічне забезпечення матеріалами та сировиною є головним завданням менеджера, але це не єдине завдання. Ефективність підприємства залежить від того, як організувати збереження, транспортування та використання його матеріальних ресурсів на робочому місці. Тому завданням структури управління є економія ресурсів та розробка заходів щодо ефективного використання цих ресурсів.

Віднести до:

- Впровадити енергозберігаючі та маловідходні технології (переробка води при мокрій обробці, що дозволяє використовувати одну і ту ж воду протягом декількох циклів);

- Організувати організацію рахунків матеріальних та сировинних витрат цеху, персоналу (зменшення звіту про матеріал, що передається керівником ділянки бухгалтеру матеріального відділу, раз на десять років);

- Замінити дефіцитні ресурси (використовувати гранітний щебінь замість щебеню, що виробляється відходами матеріальних компаній, що

відповідають усім стандартам;

- Зберігання, випуск і доставка ресурсів для організаційних робіт (розроблена система постачання матеріалів для приготування асфальтобетону безпосередньо від постачальників, що лише зменшує витрати на скринінг;

- Встановити графік руху шляху руху матеріального потоку.

Специфікація сировини, палива та електроенергії, що споживається виробничим підрозділом, є основою раціонального використання матеріальних ресурсів та їх економії.

Специфікація - це максимальна кількість ресурсів, яка може бути використана для виробництва одиниці продукції або робочого навантаження за певних умов.

Стабільні стандарти є важливим елементом управління. Вони повинні бути науково перевірені і відповідати певному рівню науково-технічного прогресу. Нормативи визначаються на основі інженерно-економічних розрахунків. Вимоги щодо розподілу витрат певних видів матеріальних ресурсів відповідають певним науковим принципам.

Найважливішими з них є: прогресивність, техніко-економічна доцільність та доцільність. Беручи до уваги технологію, норма споживання конкретного виду ресурсу є гранично допустимими витратами на виготовлення продукції в конкретному виробництві. Крім корисних витрат, норма споживання матеріальних ресурсів включає також технічно неминучі відходи та втрати. Ці втрати та втрати потрібно зменшити (покривати екрани та пісок, щоб уникнути дощу та вітру; зберігати нафту, бітум та мазут у контейнерах).

Підвищення якості та надійності деталей машин рівнозначно зменшенню попиту на деталі машин. Завдяки вивільненню матеріальних ресурсів прискорення обігу коштів рівнозначно збільшенню виробництва з однаковими потужностями. Оскільки економія матеріальних ресурсів на одному етапі пов'язана з рівнем використання

на інших етапах, дуже ефективно використовувати матеріальні ресурси.

Управління ефективністю використання матеріальних ресурсів має на меті:

- Впровадження сучасних добавок (бруньок, мінерального порошку та ін.) У виробництво асфальтобетону на стадії виробництва усього технологічного ланцюга зменшує сировину, тим самим економить багато грошей (підготовка асфальтобетонного асфальту в майбутньому) добавки, що містять бруньки, 4-5 років);

- Забезпечити належне використання технічного обладнання та готової продукції відповідно до виробничого плану.

Економія матеріальних ресурсів та ресурсів порівняно зменшується, а це означає, що виробнича одиниця, її виробництво, реалізація проекту та витрати на надання заданої якості послуги знижуються. Економія ресурсів пов'язана з кількістю вивільненої сировини завдяки ефективному використанню. Збереження ресурсів передбачає запровадження політики жорсткої економії.

Економічна модель - це система технічних, економічних та організаційних заходів, спрямованих на раціональне забезпечення, збереження та використання матеріальних ресурсів. Збереження матеріальних ресурсів повинно базуватися на принципі економічної доцільності, визначати та використовувати комплексний метод резервів та можливостей підприємств, а також проводити регулярний та ефективний моніторинг результатів.

Правильне використання матеріалів та виробів полягає в максимальному використанні продукції на сучасному рівні обладнання та технології, одночасно зменшуючи технічний вплив на навколишнє середовище.

Для цього вам потрібно:

- Збільшити ресурсну базу традиційних ресурсів та підвищити ефективність їх використання;

- Використовуйте подібну нетрадиційну енергію та нову енергію (енергія вітру, сонячна енергія, енергія біомаси).

- Впроваджувати нові методи для підвищення паливної економічності;

- Забезпечити виробництво ефективного енергетичного обладнання;

- Виробництво та впровадження обладнання та систем, що використовуються для контролю та регулювання споживання природного газу, електроенергії, води, палива, нафти та інших матеріалів;

- Передача та забезпечення сучасних матеріальних ресурсів;

- Застосування ресурсозберігаючого обладнання та технології для зменшення відходів;

- Застосувати ефективну економічну систему винагороди для правильного збереження та використання сировини.

Комплексна переробка ресурсів та масштабна участь у виробництві вторинних ресурсів мають важливе значення для підвищення ефективності всіх видів сировини. Складна переробка ресурсів є невід'ємною частиною їх економічної переробки, тому, враховуючи марнотратство технологій, усі корисні компоненти та їх загальне використання будуть вилучені з ресурсів.

Важливим місцем для підвищення ефективності використання сировини є використання допоміжних ресурсів, які можна використовувати для виробництва продукції. За формуванням вторинних ресурсів вони в основному поділяються на дві категорії: відходи виробництва та відходи споживання.

Відходи виробництва включають:

- Більшість ресурсів, які втратили первісну споживчу вартість (уламки сировини, металеві залишки, відпрацьований каталізатор, целюлоза, макуха, вогонь);

- Побічний продукт переробки сировини, який не є основною метою конкретного продукту, але є технічно неминучим (шлак, газ, гірські породи).

- Споживчі відходи включають відходи промислового споживання (металобрухт, гума, упаковка) та побутового споживання (побутові товари, одяг, взуття, макулатура).

За розмірами та вартістю найважливішими є вторинні метали (брухт, металеві стружки). Енергозбереження займає важливу позицію, тобто з урахуванням факторів, що впливають на валовий національний продукт, формується комплекс заходів, що забезпечують постійне зниження енергоємності валового національного продукту.

Завдяки вдосконаленому плану, коли сонячна панель включає мазут, мазут, асфальт та мазут, ви можете значно зменшити енергоспоживання продукту та заощадити до 50% енергоспоживання.

Основними напрямками енергозбереження є: по-перше, зменшення частки енергоємних технологій, машин та обладнання, вдосконалення технічних основ, транспортування та економія енергії; по-друге, запровадження нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії та паливних ресурсів, вітру енергія, сонячна енергія, геотермальна енергія та мала гідроенергетика, нетрадиційне паливо, мала теплова енергія. По-третє, поліпшити обмін та контроль енергетичних витрат.

Енергозберігаюча технологія - це метод виробництва, який раціонально використовує ресурси. Він може одночасно зменшити енергетичне навантаження навколишнього середовища та кількість відходів, що утворюються під час виробництва та експлуатації продукції.

Нетрадиційна та відновлювана енергія-енергія у вигляді енергії надходить від сонця, вітру, тепла, океанів, океанів, річок та біомаси, які постійно присутні або періодично з'являються в навколишньому середовищі.

Способами стимулювання збереження ресурсів є:

- Забезпечити податкові пільги для підприємств-виробників енергозберігаючого інструментами, машин та ресурсів, способів для визначення, контролю та керування витратами палива та енергії;
- Забезпечити податкові пільги компаніям, які використовують нетрадиційне та відновлюване енергетичне обладнання;
- Пріоритетні заходи щодо кредитування для забезпечення раціонального використання та збереження палива та енергії.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження можливо зробити наступні висновки.

1. Необхідною умовою організації виробництва продукції на підприємстві є забезпечення його матеріальними ресурсами: паливом, енергією, сировиною, матеріалами, напівфабрикатами і т.д.

2. Пошук внутрішньовиробничих резервів економії матеріальних ресурсів підприємства складає зміст управління матеріальними ресурсами.

3. Джерела інформації для аналізу матеріальних ресурсів підприємства є: договори на постачання сировини і матеріалів, план матеріально-технічного постачання, заявки, специфікації, форми статистичної звітності.

4. Умовою безперебійної роботи виробничого підприємства є повна забезпеченість матеріальними ресурсами.

5. За критерії раціональної структури управління виробничим підприємством пропонується прийняти: відповідну до його функцій кількість ланок управління; найменш можливу кількість ланок у ієрархії управління; чітко визначені на кожному рівні управління функції і завдання; чітке виділення участі кожної функціональної ланки у процесі управління, виключаючи дублювання функцій; щонайменшу кількість команд із кожного рівня управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багров В.П. Економічний аналіз: К.: Центр навчальної літератури, 2006. 156с.
2. Гаркавенко С.С. Маркетинг. К.: Лібра, 1998. 384с.
3. Гетьман О.О. Економіка підприємства. К.: Центр учбової літератури, 2010. 488с.
4. Жилінська Л.О. Теоретичні аспекти щодо управління розвитком підприємства. Управління економікою: теорія та практика. 2014. № 20 С.94-106.
5. Кіндрацька Г. Економічний аналіз. Львів: Магнолія плюс, 2006. 426с.
6. Кожанова Є. Економічний аналіз. Харків: ВД "ІНЖЕК", 2005. 340с.
7. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. К.: Знання, 2000. 378с.
8. Мельник В.І. Економіка праці. К.: КІБіТ, 2009. 119с.
9. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. К.: КНЕУ, 2011. 132с.
10. Мних Є.В. Економічний аналіз на промисловому підприємстві. Львів: Світ, 2000. 208с.
11. Мохненко А.С. Аналіз ефективності функціонування підприємств продовольчої сфери / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька // Обліково-аналітичне забезпечення й оподаткування розвитку суб'єктів агробізнесу та сільських територій: колективна монографія; за ред. Л.О. Мармуль. – Херсон: Айлант, 2019. – С. 223-235.
12. Мохненко А.С. Економічна сутність конкуренції і конкурентоспроможності / А.С. Мохненко // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2010. – № 68. – С. 165-171.
13. Мохненко А.С. Інвестиційно-інноваційне забезпечення

конкурентоспроможного розвитку підприємств / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька // Розвиток підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища: управління, реалізація та перспективи: колективна монографія; за ред. Шарко М.В. – Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2019. – С. 227-243.

14. Мохненко А.С. Оцінка конкурентоспроможності підприємств агропромислового сектору економіки / А.С. Мохненко // Сучасний стан та пріоритети розвитку системи обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів господарювання агропромислового сектору економіки: монографія; за ред. Л.О. Мармуль. – Херсон: Айлант, 2018. – С. 158-167.

15. Мохненко А.С. Підвищення економічної ефективності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів / А.С. Мохненко // Теорія, методологія і практика обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу та сільських територій: нові реалії та перспективи в умовах інтеграційних процесів: колективна монографія; за ред. Л.О. Мармуль. – Херсон: Айлант, 2020. – С. 187-200.

16. Мохненко А.С. Стратегія розвитку регіонального газотранспортного підприємства / А.С. Мохненко, К.В. Мельникова, О.М. Федорчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки". – Херсон, 2018. – № 32. – С. 91-94.

17. Мохненко А.С. Управління конкурентоспроможністю підприємства на основі застосування системного підходу / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька / Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту – Черкаси, 2018. – № 2 (25). – С. 13-25.

18. Мохненко А.С. Формування системи забезпечення зовнішньоекономічної діяльності газотранспортного підприємства / А.С.

Мохненко // Структурна модернізація економіки: прогнозні сценарії та перспективи розвитку регіону: монографія; за ред. проф. Шарко М.В. – Херсон: ПП "Вишемирський", 2018. – С. 276-284.

19. Mokhnenko A. Software economy as a vector of management of innovative infrastructure of the region / A. Mokhnenko, O. Fedorchuk, K. Melnikova // Вісник Хмельницького національного університету. Серія "Економічні науки". – Хмельницький, 2019. – № 5. – С. 7-10.

20. Mokhnenko A. Concept of sustainable development of the food sector enterprises in the competitive environment / A. Mokhnenko, O. Fedorchuk, O. Protosivitska // Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine: monograph; edited by Khudolei V., Ponomarenko T. – Prague: OKTAN PRINT s.r.o., 2019. – С. 123-141.

21. Mokhnenko A. Integration of the supply chain management and development of the marketing system / I.Perevozova, L.Horal, A.Mokhnenko, N.Hrechanyk, A.Ustenko, O.Malyuka, L.Mykhailyshyn // International Journal of Supply Chain Management. – 2020. – № 9. – Issue 3. – P. 496-507.

22. Mokhnenko A. Mathematical-Logistic Model of Integrated Production Structure of Food Production / A.Mokhnenko, V.Babenko, O.Naumov, I.Perevozova, O.Fedorchuk // CEUR Workshop Proceedings, 2020, Volume 2732, P. 446-454.

23. Петренко Ю.В. Оптимізація джерел фінансових ресурсів підприємств. Фінанси України. 2009. № 6. С. 91-95.

24. Покропивний С.Ф. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність. К:КНЕУ, 2014. 325с.

25. Попович П.Я. Економічний аналіз та аудит на підприємстві. Тернопіль: Економічна думка, 2000. 209с.

26. Пушкар М.С. Національні стандарти бухгалтерського обліку України. Тернопіль: Лілея, 2002. 100с.

27. Савицкая Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. К.:

Знання, 2007. 668с.

28. Стецюк П.А. Формувань фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК. 2015. №11. С. 111-112.

29. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств. К.: Ельга, 2013. 360с.

30. Шершньова З.Е. Стратегічне управління. К: КНЕУ. 2015. 274с.

31. Янків М.Д. Організаційно-економічні механізми розвитку і функціонування АПК України. Львів.: Коопосвіта. 2010. 448с.